

Badanie akt sądowych w sprawach gospodarczych skierowanych do mediacji w latach 2013-2015 w Sądzie Okręgowym w Warszawie przeprowadzone przez Centrum Rozwiązywania Sporów i Konfliktów przy WPiA UW

I. Wprowadzenie metodologiczne

Badanie spraw gospodarczych skierowanych do mediacji zostało przeprowadzone w okresie od lipca do końca września 2015 roku. W jego ramach dokonano analizy akt spraw w trzech wydziałach Sądu Gospodarczego w Warszawie (Wydział XVI, XX oraz XXVI). Badano sprawy skierowane do mediacji w trzech półrocznych okresach: od stycznia do czerwca 2013, 2014 i 2015 roku. Celem było tu uzyskanie przekroju spraw z ostatnich lat w porównywalnych okresach (przy uwzględnieniu możliwości organizacyjnych dotyczących liczebności próby).

Próba objęła łącznie 520 spraw, co stanowi prawie 44% wszystkich spraw skierowanych do mediacji we wszystkich badanych wydziałach w analizowanym okresie. Do mediacji skierowano w tym czasie łącznie 1193 sprawy, przy czym w Wydziale XVI skierowano łącznie 186 spraw, w wydziale XX łącznie 500, zaś w wydziale XXVI łącznie 507 spraw. Trzeba podkreślić, że proporcje przebadanych spraw w stosunku do wszystkich spraw skierowanych do mediacji w poszczególnych wydziałach były bardzo zbliżone (między 43-45%).

Wszystkie sprawy skierowane do mediacji w badanym okresie na potrzeby doboru próby podzielono na dwie grupy: takie, w których strony wyraziły zgodę na mediację oraz takie, w których zgody na mediację nie było (zastosowano dobór warstwowy proporcjonalny). Następnie, w każdej z tych grup do analizy losowano konkretne sprawy w sposób systematyczny – wybierano co drugą sprawę w ramach każdej z grup (dobór losowy systematyczny), w kolejności udostępniania ich przez sekretariaty poszczególnych wydziałów.

Na etapie realizacji badania ujawniły się różnice w kategoryzowaniu spraw w poszczególnych wydziałach sądu, a także rozbieżności związane z odmiennymi praktykami zawodowymi mediatorów. Dla przykładu, gdy mediacja nie dojdzie do skutku, część mediatorów wysyła do sądu informację, inni zaś protokół, co wpływa na odmienne kategoryzowanie podobnych spraw

w ramach sądu – na takie gdzie mediacja została podjęta lub nie została podjęta. Zdarzały się także błędne klasyfikacje niektórych spraw w archiwach sądowych oraz inne rozbieżności związane z organizacją sposobu przechowywania, udostępniania i analizy akt. Szczegółowe trudności metodologiczne z doborem próby były rozwiązywane na bieżąco, w zależności od konkretnego problemu. Każdorazowo starano się jednak zapewnić losowość i możliwie dużą reprezentatywność próby. Łączna liczba przebadanych spraw jest mniejsza niż połowa wszystkich spraw skierowanych do mediacji w badanych okresach, gdyż pominięto sprawy, których akta były w danym momencie niedostępne (np. ze względu na konieczność przygotowania ekspertyzy przez biegłego).

Postawione przez nas pytania badawcze obejmowały takie kwestie, jak:

- przedmiot sprawy,
- obecność pełnomocników (w sprawie oraz podczas spotkań mediacyjnych),
- etap postępowania, na którym skierowano sprawę do mediacji,
- zgoda stron na mediację (oraz forma wyrażenia ewentualnego sprzeciwu),
- faktyczne podjęcie lub nie podjęcie mediacji,
- liczba posiedzeń mediacyjnych,
- uczestnicy spotkań mediacyjnych,
- czas trwania mediacji,
- wynik mediacji,
- dalszy przebieg postępowania sądowego.

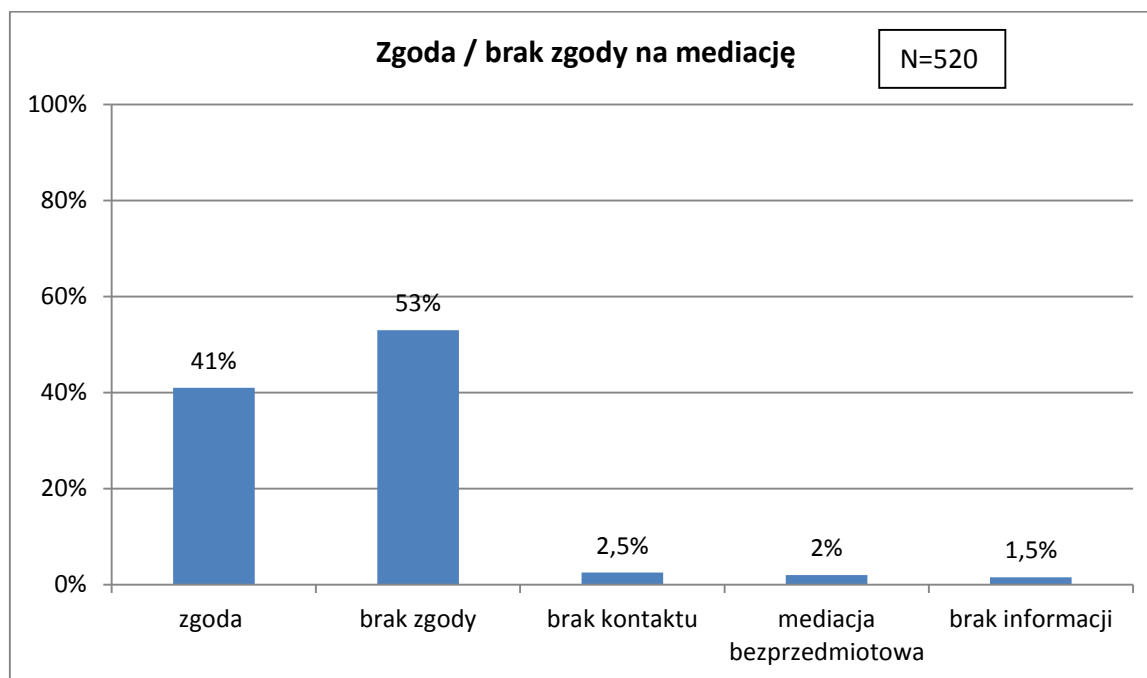
W dalszej części tego opracowania przedstawimy wnioski z analizy akt sądowych (w szczególności dokumentów dotyczących przebiegu mediacji), w odniesieniu do tych kwestii. W przedstawianych wyliczeniach zaokrąglamy liczby do pełnych %, w związku z czym nie w każdym przypadku suma wynosi 100% (zawiera się w przedziale 99-101%). Nie prowadzimy również analiz korelacji z uwagi na względnie nieduże liczby spraw poddawanych analizie w poszczególnych przypadkach.

II. Wnioski z analizy akt

II.1 Wnioski wstępne – odpowiedź stron na skierowanie sprawy do mediacji

Z analizy akt udostępnionych do badania wynika, że wśród spraw gospodarczych skierowanych do mediacji nieznaczna większość jest takich, w których przynajmniej jedna ze stron nie wyraziła zgody na udział w postępowaniu (53%, N=276). Zgoda obu stron na mediację (przynajmniej wstępnie) miała miejsce w 41% spraw (N=212). W 2% przypadków

mediacja okazała się bezprzedmiotowa (np. nastąpiło cofnięcie powództwa), w 2,5% spraw brak było kontaktu z co najmniej jedną ze stron, zaś w pozostałych przypadkach (1,5%) w aktach sprawy nie ma informacji dotyczącej decyzji stron co do udziału w mediacji (w większości były to sytuacje, w których w momencie prowadzenia badania nie dotarła jeszcze informacja zwrotna co do statusu mediacji od mediatora i stron).

Tab.1 Liczba zgód na mediację w badanej próbie

Podane liczby dotyczą wszystkich trzech badanych wydziałów łącznie. Trzeba podkreślić, że w badanej próbie proporcje w poszczególnych wydziałach nieco się różniły: najwięcej zgód było w wydziale XVI (proporcjonalnie do liczby skierowanych spraw), zaś najmniej w wydziale XXVI.

Jeśli wziąć pod uwagę tylko sprawy, w których strony wyraziły zgodę lub brak zgody na mediację (N=488), pomijając pozostałe przypadki (gdzie brak było informacji, kontaktu ze stronami, lub gdzie mediacja okazała się bezprzedmiotowa) to odsetek zgód wyniósł 43%.

Zdecydowana większość wszystkich spraw w badanej próbie została skierowana do mediacji przed pierwszym posiedzeniem sądu. W przypadku spraw, w których nawiązano kontakt ze stronami i wyraziły one zgodę lub brak zgody na mediację (N=448)¹ odsetek spraw skierowanych do mediacji przed pierwszym posiedzeniem wyniósł 92%. Wśród tych spraw średni odsetek wstępnych zgód na mediację wyniósł 40% (co jednak nie oznacza, że do mediacji we wszystkich tych przypadkach ostatecznie doszło). Warto natomiast zwrócić

¹ Pomijamy tu sprawy, w których brak było informacji, kontaktu lub mediacja okazała się bezprzedmiotowa.

uwagę, że wśród spraw skierowanych później (N=37)² średni odsetek zgód na mediację wyniósł aż 78%. Trzeba jednak podkreślić, że ta druga grupa spraw była nieliczna, trudno zatem formułować jednoznaczne wnioski. Ponadto, wysoki odsetek zgód po skierowaniu może w tym przypadku wynikać z faktu, że strony otrzymywały informacje na temat mediacji podczas rozprawy i swój sprzeciw mogły wyrazić zawczasu na sali sądowej, która to sytuacja nie znalazła odzwierciedlenia w naszych danych.

W dalszej analizie osobno przyjrzymy się sprawom, w których strony wyraziły zgodę na mediację, oraz tym, w których takiej zgody nie było. Trzeba przy tym zaznaczyć, że na podstawie zebranego materiału nie możemy stwierdzić, w ilu przypadkach sędziowie zachęcali strony lub pełnomocników do mediacji i odmowa udziału w niej została wyrażona jeszcze na sali sądowej. W takich sytuacjach wydawanie postanowienia o skierowaniu sprawy do mediacji byłoby bezzasadne, a badanie nie obejmowało analizy zapisów protokołów z posiedzeń sądowych. Jest zatem możliwe, że faktycznych odmów wzięcia udziału w mediacji było w badanych wydziałach więcej, jednak biorąc pod uwagę przedstawione wyżej dane, a także dalsze analizy, zaryzykujemy hipotezę, że takich spraw było prawdopodobnie niedużo.

W tym miejscu warto przyjrzeć się temu, jakie kategorie spraw były kierowane do mediacji najczęściej. Sąd Gospodarczy w Warszawie dokonuje klasyfikacji spraw według ustalonych symboli i zgodnie z tym podziałem w badanej próbie **do mediacji skierowano najwięcej spraw dotyczących roszczeń z umów o świadczenie usług** (symbol 620): łącznie 18%, **oraz spraw dotyczących umów o roboty budowlane i inwestycyjne** (symbol 630): łącznie 17%, dalej roszczeń z tytułu umowy sprzedaży (symbol 625): razem 11%, roszczeń z umowy najmu lub dzierżawy (symbol 668) – razem 8%, oraz spraw dotyczących nieuczciwej konkurencji (symbol 652): razem 5%. Trzeba zaznaczyć, że uwzględniono tu sprawy, w których doszło do faktycznego kontaktu mediatora ze stronami, w konsekwencji czego strony wyraziły zgodę lub brak zgody na mediację (N=488).

Interesujące wydaje się również to, w jakich sprawach strony wyrażały zgodę na mediację najczęściej (spośród wymienionych wyżej kategorii):

- Spośród spraw dotyczących roszczeń z umów o świadczenie usług (symbol 620) zgoda na udział w mediacji została wyrażona w 50% przypadków.
- Spośród spraw dotyczących umów o roboty budowlane i inwestycyjne (symbol 630) zgoda na udział w mediacji została wyrażona w 53% przypadków.

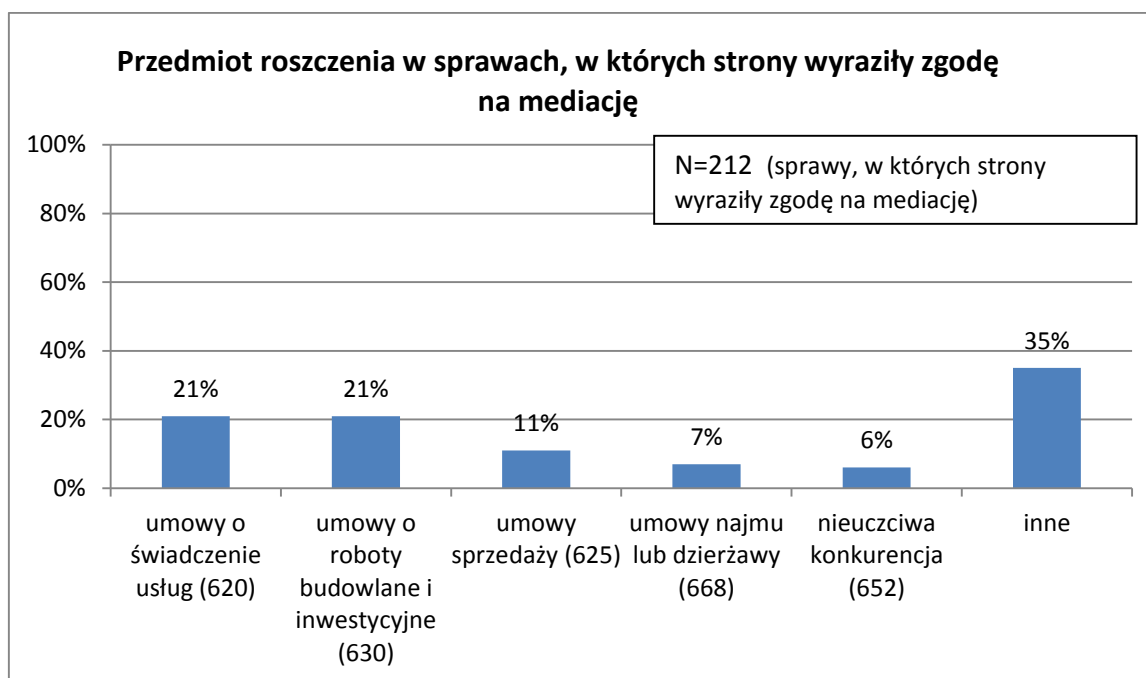
² W 4 przypadkach brak jest informacji na temat momentu skierowania sprawy do mediacji na etapie postępowania, sprawy te zostały w tym miejscu pominięte w wyliczeniach.

- Spośród spraw dotyczących roszczeń z tytułu umowy sprzedaży (symbol 625) zgoda na udział w mediacji została wyrażona w 43% przypadków.
- Spośród spraw dotyczących roszczeń z umowy najmu lub dzierżawy (symbol 668) zgoda na udział w mediacji została wyrażona w 38% przypadków.
- Spośród spraw dotyczących nieuczciwej konkurencji (symbol 652) zgoda na udział w mediacji została wyrażona w 50% przypadków.

Z powyższych danych wynika, że największe prawdopodobieństwo zgody stron na udział w mediacji (spośród kategorii spraw najczęściej kierowanych do mediacji przez Sąd Gospodarczy) wystąpiło w sprawach dotyczących umów o roboty budowlane i inwestycyjne, a w dalszej kolejności roszczeń z umów o świadczenie usług i w sprawach dotyczących nieuczciwej konkurencji (w tych przypadkach procent zgód na mediację przewyższa średnią wartość dla całej próby). W dalszej części analizy przyjrzymy się również temu, jakie było prawdopodobieństwo zawarcia ugody w poszczególnych kategoriach spraw.

II.2 Analiza spraw, w których strony wyraziły zgodę na mediację

Przystępując do analizy spraw, w których strony wyraziły zgodę na mediację (N=212), interesowało nas w pierwszej kolejności, jaki był charakter przedmiotu roszczenia. W badanej próbie najwięcej było spraw dotyczących roszczeń z umów o świadczenie usług (symbol 620) oraz spraw dotyczących umów o roboty budowlane i inwestycyjne (symbol 630) - po 21%, dalej roszczeń z tytułu umowy sprzedaży (symbol 625) - 11%, roszczeń z umowy najmu lub dzierżawy (symbol 668) - 7% oraz spraw dotyczących nieuczciwej konkurencji (symbol 652) - 6%.

Tab.2 Kategorie spraw, w których strony wyraziły zgodę na mediację

Spośród spraw, w których strony wyraziły zgodę na mediację (N=212), w zdecydowanej większości przypadków do postępowania faktycznie doszło (92%, N=195). W nielicznych sytuacjach początkowa zgoda na mediację została wycofana, ewentualnie nie udało się umówić spotkania mediacyjnego, co pośrednio może również świadczyć o braku gotowości stron do mediacji. W kilku przypadkach brak było informacji na temat realnego podjęcia działań przez mediatora (sprawa jest w toku lub została zawieszona).

W dalszej analizie bierzemy pod uwagę te sprawy, w których mediacja faktycznie się odbyła. W tym miejscu jednak przyjrzymy się krótko specyfice spraw, w których zgoda została wycofana lub mediacja ostatecznie nie doszła do skutku ze względu na postawę stron (np. brak kontaktu z mediatorem lub brak możliwości ustalenia terminu spotkania). Grupa takich spraw jest niewielka – ok.6,5% spraw w których strony wyraziły wstępnie zgodę (N=14), trudno zatem formułować istotne wnioski, można jednak stwierdzić, że w większości przypadków obie strony miały pełnomocników, sprawa została skierowana do mediacji przed pierwszym posiedzeniem sądu, zaś rezygnacja nastąpiła na etapie kontaktu z mediatorem.

II.2.1 Sprawy, w których mediacja faktycznie się odbyła

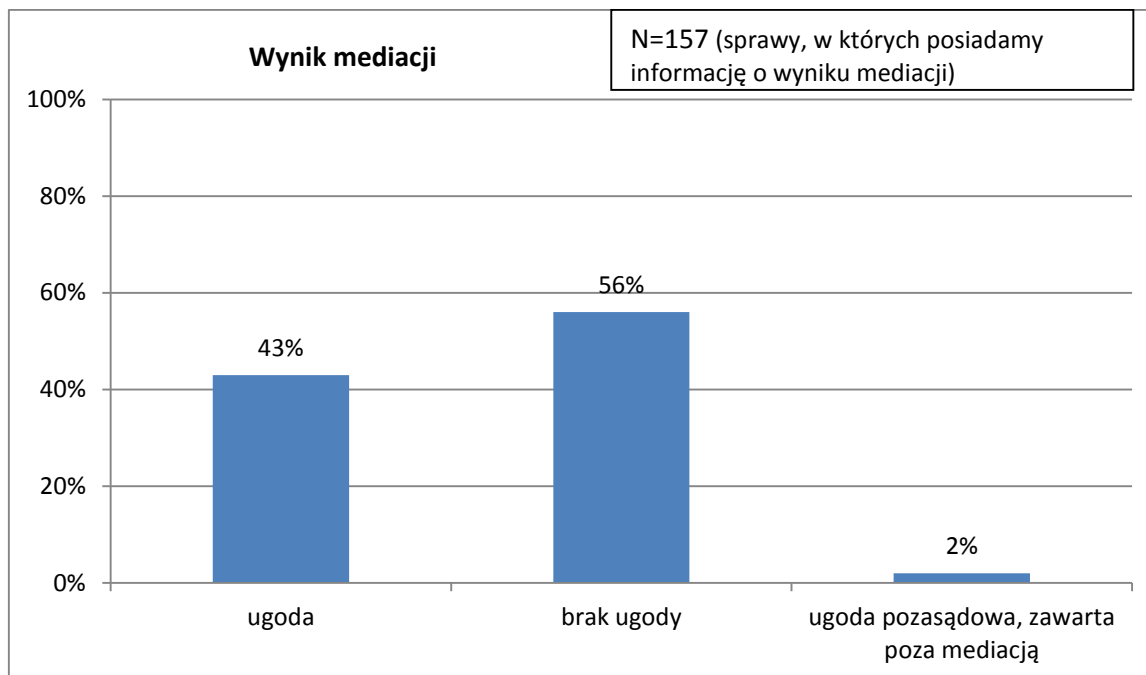
W grupie spraw, w których **mediacja faktycznie się odbyła** (N=195 spraw):

- 86% spraw zostało skierowanych do mediacji przed pierwszym posiedzeniem sądu,
- tylko w 3 sprawach (niecałe 2%) do postanowienia o skierowaniu sprawy do mediacji dołączone były dodatkowe informacje na temat mediacji (np. w formie pouczenia lub materiałów informacyjnych).
- w 90% spraw obydwie strony miały pełnomocników, a tylko w jednej sprawie żadna ze stron nie miała pełnomocnika (co jednak nie oznacza, że pełnomocnicy brali bezpośrednio udział w mediacji).
- w większości przypadków (74%) w postanowieniu sądu lub protokole był wskazany jeden mediator (w pozostałych było 2), a w kilku sprawach z różnych względów nastąpiła zmiana mediatora.

II.2.2 Wynik mediacji

Spośród wszystkich spraw, w których **posiadamy informację o wyniku mediacji** (N=157):

- ugodę zawarto w sumie w 43% spraw (N=68),
- brak ugody miał miejsce w 56% spraw (N=86),
- w 3 sprawach z akt wynika, że strony zawarły ugodę pozasądową, ale nie była to formalnie ugoda mediacyjna (w 2 z tych spraw brak jest formalnego zakończenia mediacji w postaci protokołu). Można jednak przypuszczać, że przeprowadzenie mediacji mogło sprzyjać w tych przypadkach zawarciu porozumienia.

Tab.3 Wynik mediacji w sprawach, w których faktycznie do niej doszło

Jeśli chodzi o uczestników mediacji, trzeba podkreślić, że aż w 16% spraw, w których znany jest wynik mediacji, w aktach brakuje informacji na temat osób biorących udział w spotkaniach (mediatorzy nie przekazali takiej informacji w protokołach).

Na podstawie dostępnych danych możemy jednak powiedzieć, że **obecność pełnomocników nie wpływa istotnie na wynik mediacji, choć w przypadku spraw, gdzie w spotkaniach mediacyjnych uczestniczyły tylko strony, ugody były zawierane minimalnie częściej** (choć jednocześnie liczebność próby jest tu bardzo mała – 10 spraw).

Na podstawie analizy spraw, w których znany jest wynik mediacji oraz skład jej uczestników, (N=132) możemy stwierdzić, że:

- w przypadku gdy w spotkaniach uczestniczyły tylko strony (N=10), ugodę zawarto w połowie spraw (50%) (przy czym w każdej z tych spraw przynajmniej jedna ze stron korzystała z usług pełnomocnika);
- w przypadku gdy w spotkaniach uczestniczyli tylko pełnomocnicy (N=45), ugodę zawarto w 47% spraw;
- w przypadku mediacji, w których w różnym zakresie uczestniczyły zarówno strony, jak i pełnomocnicy (N=77), ugodę zawarto w 45% spraw. Trzeba przy tym podkreślić, że ta ostatnia kategoria obejmuje różnorodne przypadki – zarówno takie, w których skład uczestników był w trakcie poszczególnych spotkań zmienny (np. w pierwszym spotkaniu uczestniczyły strony i pełnomocnicy, a dalej sami pełnomocnicy lub same strony, lub takie gdzie w spotkaniach z

jednej strony uczestniczył pełnomocnik z klientem, z drugiej zaś sam pełnomocnik lub sam klient), jak i takie, gdzie jedna strona miała pełnomocnika w sprawie, druga zaś nie.

W grupie wszystkich spraw, w których znany jest zarówno wynik mediacji, jak i skład jej uczestników, ugoda została zawarta w sumie w 47% spraw.

Interesowało nas również to, czy moment skierowania sprawy do mediacji (przed pierwszym posiedzeniem sądu lub później) może mieć wpływ na zawarcie ugody. Jak wspomniano wcześniej, zdecydowana większość spraw w badanej próbie została skierowana do mediacji przed pierwszym posiedzeniem i w tej grupie ugoda została zawarta w 44% spraw³, zaś w przypadku spraw skierowanych później, ugoda została zawarta w 45% spraw. **Wydaje się zatem, że moment skierowania sprawy do mediacji na etapie postępowania sądowego nie ma wpływu na szanse zawarcia ugody.** Nie wiadomo jednocześnie, czy w przypadku spraw kierowanych do mediacji na pierwszym posiedzeniu sądu lub później, sędziowie informowali strony o mediacji, ani czy zachęcali do porozumienia. Nie można zatem stwierdzić, czy takie działania mają wpływ na szanse zawarcia ugody mediacyjnej przez strony. Trzeba również dodać, że ta konkretna grupa spraw (skierowanych później niż przed pierwszym posiedzeniem, gdzie mediacja się odbyła i znany jest jej wynik) była bardzo nieliczna (N=20), trudno zatem formułować kategorię wniosków.

Trudno również wnioskować, czy dołączenie materiałów informacyjnych na temat mediacji do postanowienia o skierowaniu sprawy do mediacji wpływa na prawdopodobieństwo zawarcia ugody przez strony, które faktycznie zdecydują się na udział w takim postępowaniu. W badanej próbie były tylko 3 takie przypadki, z czego w 2 zawarto ostatecznie ugodę. W tym wypadku jest to jednak zbyt mała próba, żeby wskazywać tu istotny związek.

II.2.3 Sprawy, w których zawarto ugodę mediacyjną

W przypadku spraw, w których **zawarto ugodę mediacyjną** (N=68):

- W 10% spraw brak jest informacji o uczestnikach mediacji.
- Spośród pozostałych spraw (N=61), w większości przypadków (prawie 60%) w różnym zakresie uczestniczyły zarówno strony, jak i pełnomocnicy. Sami pełnomocnicy brali udział w 34% spraw, zaś same strony (bez pełnomocników) brały udział w mediacji tylko w 7% spraw.

---

³ Bierzymy tu pod uwagę sprawy (N=131) skierowane przed pierwszym posiedzeniem, w których mediacja faktycznie się odbyła i znany jest jej wynik, przy czym wyłączamy sprawy w których zawarta została ugoda poza mediacją (są to bowiem przypadki niejednoznaczne). Włączenie tych ostatnich do analizy sprawia, że odsetek ugód w próbie (N=134) wynosi ok. 45,5%.

- Liczba spotkań mediacyjnych w zdecydowanej większości przypadków wynosiła między 1 a 3 (w tym również spotkania indywidualne), dodatkowo w wielu przypadkach miał miejsce kontakt mediatora i stron poza spotkaniami mediacyjnymi (np. telefoniczny, email).

- W 51% przypadków strony wносиły co najmniej raz o przedłużenie terminu mediacji.

Jeśli chodzi o czas trwania mediacji, to z analizy spraw wynika, że zawarcie ugody wymaga procesu mediacyjnego, który trwa realnie dłużej niż 1 miesiąc, jednocześnie połowa spraw zakończyła się w terminie do 3 miesięcy od wydania postanowienia o skierowaniu sprawy do mediacji.

- W prawie 24% spraw mediacja zakończyła się w terminie do 2 miesięcy od wydania postanowienia.

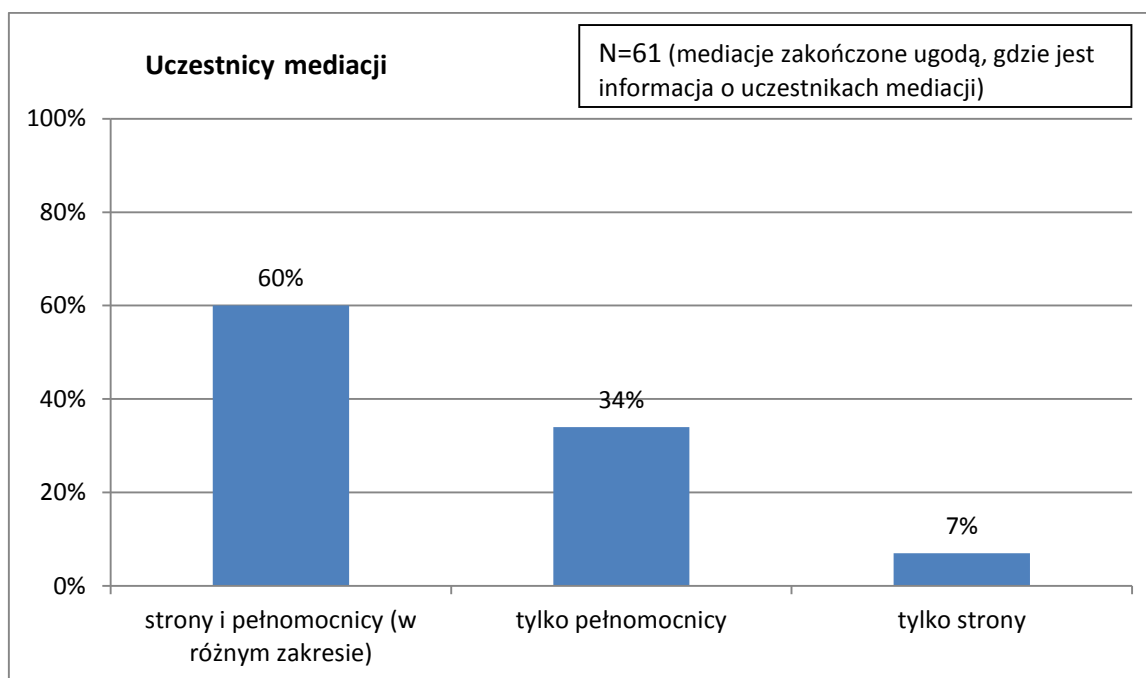
- W 25% spraw mediacja zakończyła się w terminie od 2 do 3 miesięcy od wydania postanowienia.

- W prawie 15% spraw mediacja zakończyła się w terminie od 3 do 4 miesięcy od wydania postanowienia.

- W prawie 37% spraw mediacja zakończyła się w terminie powyżej 4 miesięcy od wydania postanowienia.

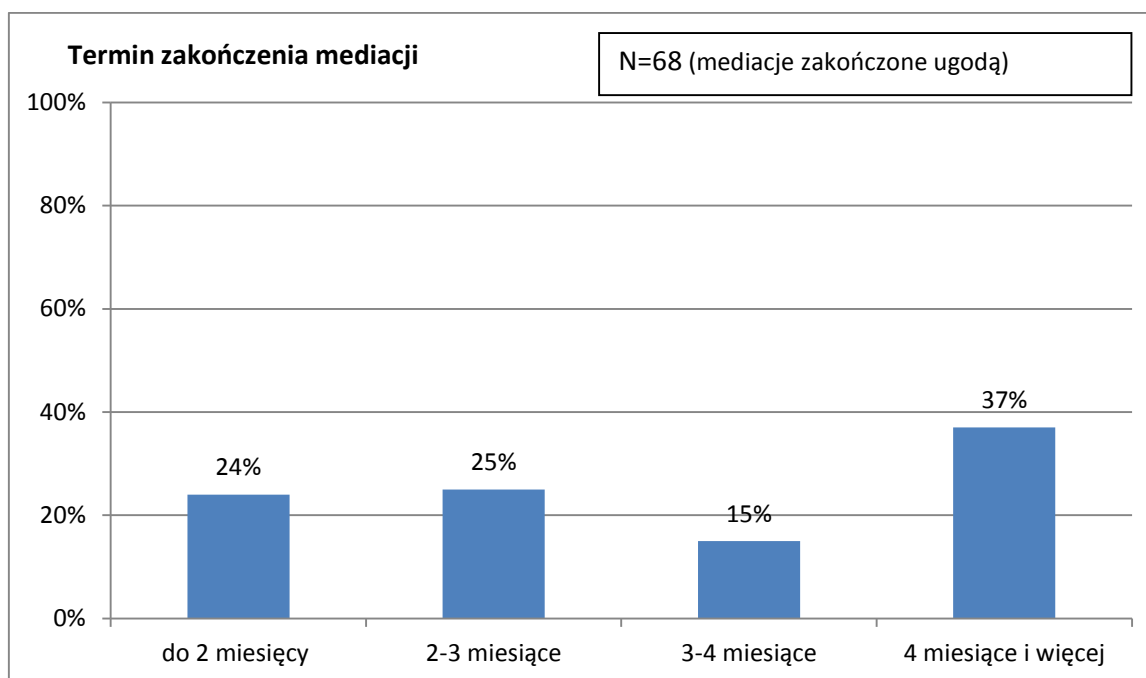
Ponadto, w przypadku spraw, które zakończyły się w terminie krótszym niż 3 miesiące od wydania postanowienia, ugoda mediacyjna została zawarta w 51% przypadków, zaś w przypadku spraw które trwały 4 miesiące lub dłużej, ugoda mediacyjna została zawarta w 42% przypadków (przy czym trzeba zaznaczyć, że nie uwzględniamy tu ugód sądowych i pozasądowych).

W praktycznie wszystkich przypadkach, w których sprawa zakończyła się ugodą, ugody te zostały zatwierdzone przez sąd lub sprawa jest w toku. Tylko w jednym przypadku sąd odmówił zatwierdzenia ugody ze względu na sprzeczności w dokumencie.

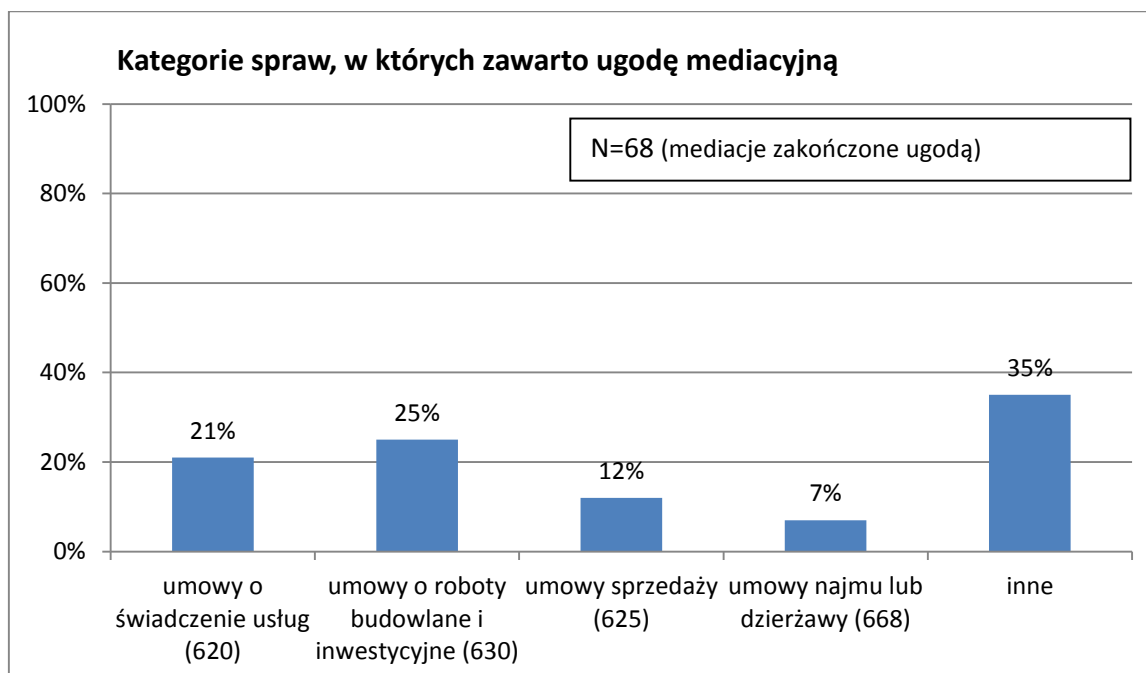
Tab. 4 Uczestnicy mediacji w przypadku spraw zakończonych ugodą

Postanowiliśmy przyrzeć się również temu, czy liczba mediatorów różnicowała prawdopodobieństwo zawarcia ugody w badanej próbie. W tym celu wyłączyliśmy sprawy, w których nastąpiła zmiana mediatora – nie mamy bowiem informacji w jakim zakresie każdy z nich prowadził mediację, nie wiadomo również, czy oboje kontaktowali się ze stronami, choć można z dużą pewnością stwierdzić, że nie robili tego wspólnie. Z analizy pozostałych danych wynika, że w sprawach, gdzie mediacja była prowadzona przez jednego mediatora (N=103), ugoda została zawarta w prawie 47% przypadków. W sprawach zaś, gdzie mediacja była prowadzona przez 2 mediatorów (N=45), ugoda została zawarta w 40% przypadków (przy czym brano tu pod uwagę tylko sprawy, w których znany jest wynik mediacji, z wyłączeniem spraw, w których ugoda została zawarta poza mediacją). Może to wskazywać na większą skuteczność mediacji prowadzonej przez jednego mediatora, choć na podstawie dostępnych danych nie można tego stwierdzić jednoznacznie. Jest bowiem możliwe, że mediatorzy decydowali się na współprowadzenie mediacji w sprawach trudniejszych i bardziej skomplikowanych, gdzie zawarcie ugody z natury rzeczy może być mniej prawdopodobne lub, że różnica ta wynika z innej, nie ujętej w badaniu zmiennej.

Tab.5 Termin zakończenia mediacji w przypadku spraw zakończonych ugodą

W przypadku spraw, w których doszło do zawarcia ugody mediacyjnej, 21% dotyczyło umów o świadczenie usług (symbol 620), 25% dotyczyło umów o roboty budowlane i inwestycyjne (symbol 630), 12% umów sprzedaży (symbol 625), zaś 7% umów najmu lub dzierżawy (symbol 668).

Tab. 6 Kategorie spraw, w których zawarto ugodę mediacyjną

Jeśli natomiast przyjrzeć się poszczególnym kategoriom spraw z perspektywy prawdopodobieństwa zawarcia ugody mediacyjnej, to biorąc pod uwagę sprawy, w których strony wyraziły zgodę na mediację i gdzie do mediacji faktycznie doszło:

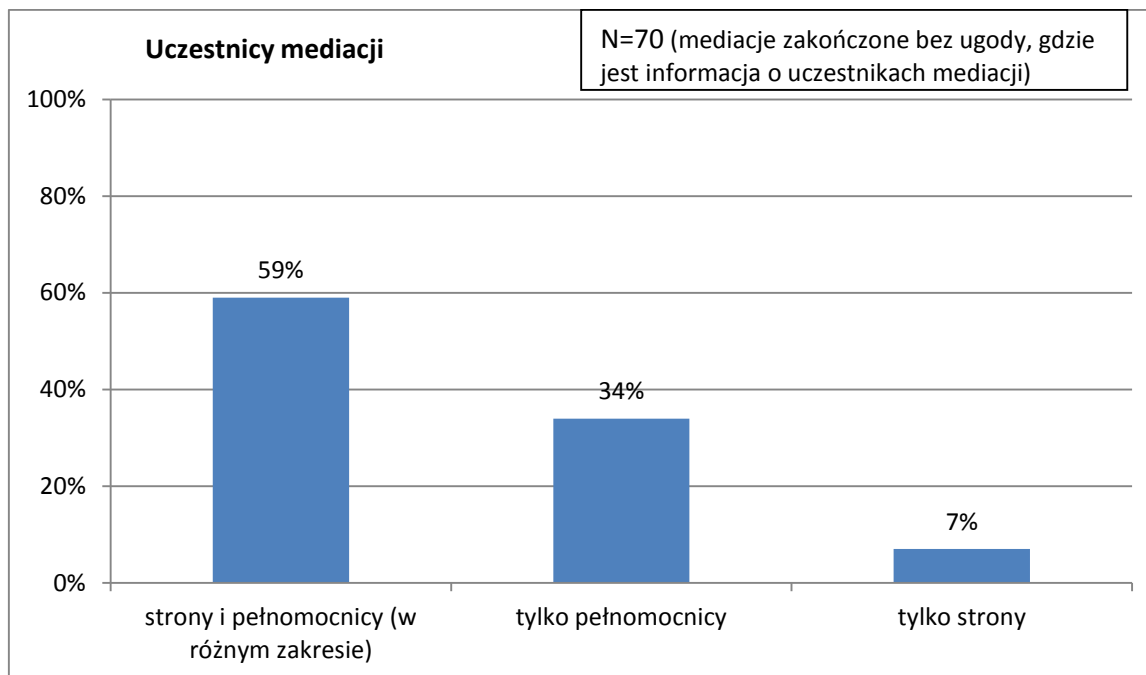
- w przypadku spraw dotyczących roszczeń z umów o świadczenie usług (symbol 620) ugoda mediacyjna została zawarta w 33% przypadków;
- spośród spraw dotyczących umów o roboty budowlane i inwestycyjne (symbol 630) ugoda mediacyjna została zawarta w 41% przypadków;
- spośród spraw dotyczących roszczeń z tytułu umowy sprzedaży (symbol 625) ugoda mediacyjna została zawarta w 42% przypadków;
- spośród spraw dotyczących roszczeń z umowy najmu lub dzierżawy (symbol 668) ugoda mediacyjna została zawarta w 38% przypadków;
- spośród spraw dotyczących nieuczciwej konkurencji (symbol 652) ugoda mediacyjna została zawarta tylko w 8% przypadków. Należy jednocześnie zaznaczyć, że szczególnie w trzech ostatnich przypadkach próby były bardzo niewielkie, możliwe są zatem nieścisłości.

Wynika z tego, że **największa szansa na zawarcie ugody** (spośród spraw najczęściej kierowanych do mediacji przez Sąd Gospodarczy) **wystąpiła w sprawach dotyczących umów sprzedaży oraz w sprawach dotyczących umów o roboty budowlane i inwestycyjne**. Prawdopodobieństwo to jest jednocześnie zbliżone do średniego procentu wszystkich zawieranych ugód w badanej próbie.

II.2.4 Sprawy, w których nie zawarto ugody mediacyjnej

W przypadku spraw, w których do mediacji faktycznie doszło, ale **nie zawarto ugody mediacyjnej** (N=86):

- W 19% spraw brak jest informacji o uczestnikach mediacji.
- Spośród pozostałych spraw (N=70), w większości przypadków (prawie 59%) w różnym zakresie uczestniczyły zarówno strony, jak i pełnomocnicy. Sami pełnomocnicy brali udział w 34% spraw, zaś same strony (bez pełnomocników) brały udział w mediacji tylko w 7% spraw.
- W połowie spraw (51%) odbyło się jedno spotkanie mediacyjne, w 32% przypadków dwa lub trzy spotkania, a w niecałym 12% przypadków cztery spotkania lub więcej.
- W nieco ponad 53% przypadków strony wносиły co najmniej raz o przedłużeniu terminu mediacji.

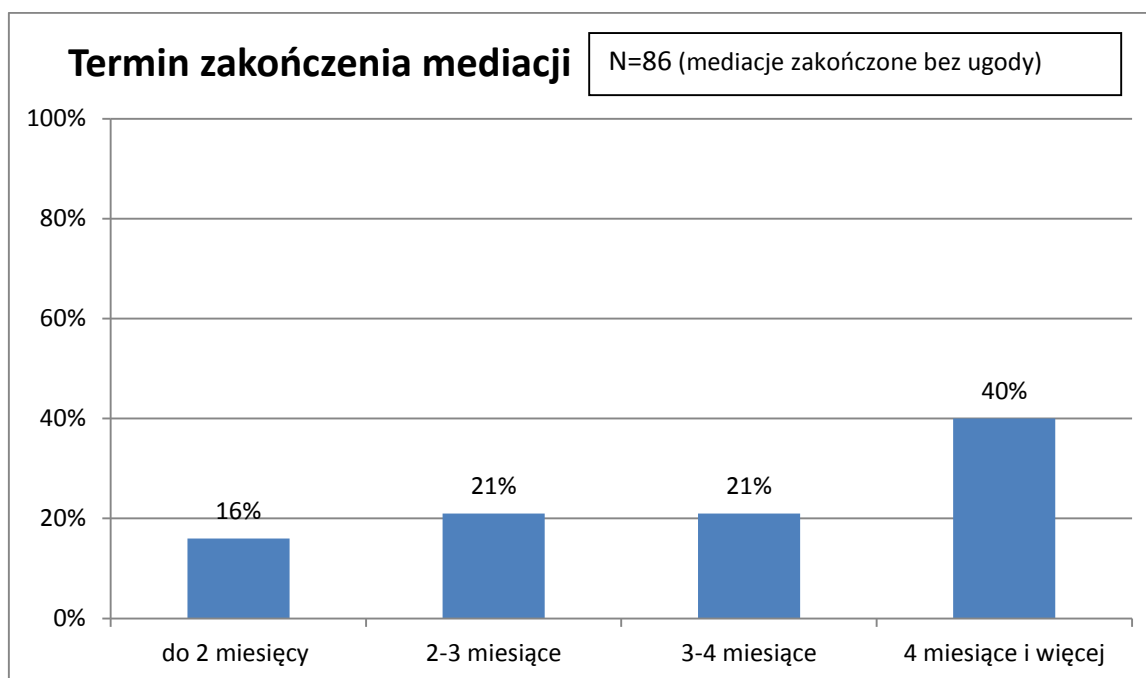

Tab. 7 Uczestnicy mediacji w sprawach, które zakończyły się bez ugody

Jeśli chodzi o czas trwania mediacji to w przypadku spraw zakończonych bez ugody większość była takich, które trwały ponad 3 miesiące (czas zakończenia mediacji od momentu wydania postanowienia o skierowaniu).

- W 16% spraw mediacja zakończyła się w terminie do 2 miesięcy od wydania postanowienia.
- W 21% spraw mediacja zakończyła się w terminie od 2 do 3 miesięcy od wydania postanowienia.
- W kolejnych 21% spraw mediacja zakończyła się w terminie od 3 do 4 miesięcy od wydania postanowienia.
- W 40% spraw mediacja zakończyła się w terminie powyżej 4 miesięcy od wydania postanowienia.

Trzeba tutaj stwierdzić, że mediacja w zdecydowanej większości spraw trwa dłużej niż przewidziany w k.p.c. okres jednego miesiąca, mimo że liczba spotkań mediacyjnych w większości przypadków nie jest duża (1-3). Może to wskazywać na trudności w kontakcie ze stronami lub z umówieniem terminów spotkań. Ponadto, wśród spraw, w których zawarto ugody, połowa (51%) zakończyła się w terminie do 3 miesięcy od wydania postanowienia. Wśród spraw, w których ugody ostatecznie nie zawarto, większość mediacji trwała dłużej.

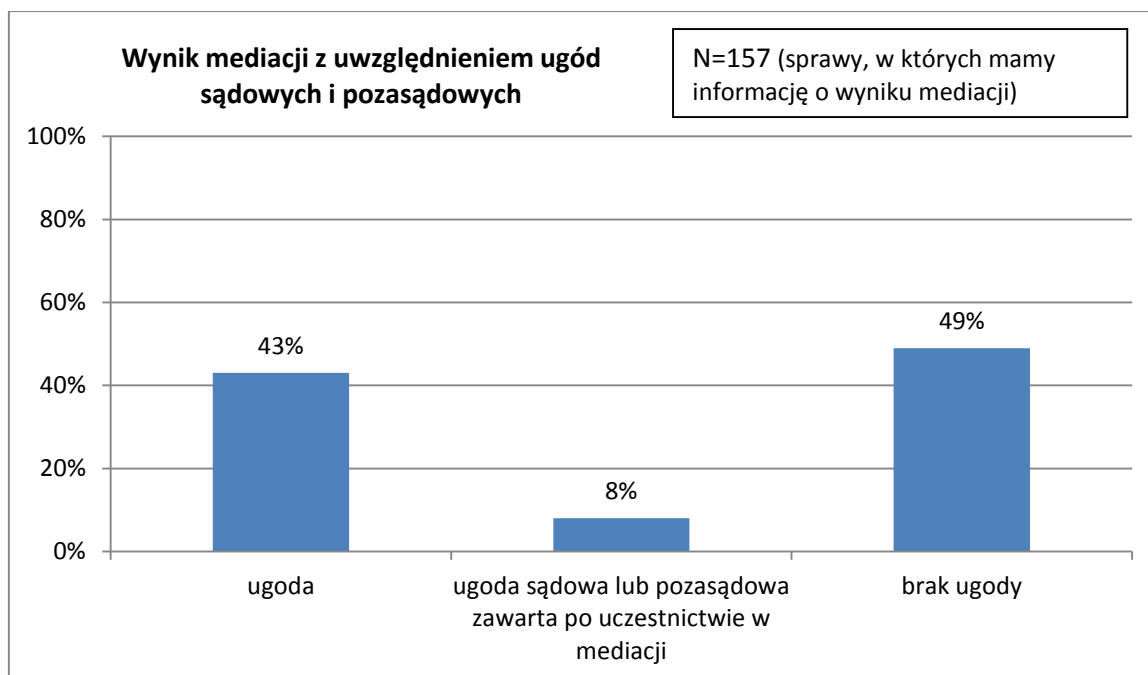
Tab. 8 Termin zakończenia mediacji w przypadku spraw zakończonych bez ugody

W badaniu interesował nas również dalszy przebieg sprawy sądowej w przypadku zakończenia mediacji bez ugody. Z analizy danych wynika, że 73% spraw, w których w trakcie mediacji nie zawarto ugody, w momencie prowadzenia badania nadal była w toku. **W przypadku spraw zakończonych (N=23), w 7 przypadkach została zawarta ugoda sądowa** (z czego w trzech na pierwszym posiedzeniu po powrocie sprawy z mediacji, zaś w czterech na kolejnych posiedzeniach), **zaś w 2 przypadkach została zawarta ugoda pozasądowa** (należy dodatkowo pamiętać o wskazanych na wstępie przypadkach zawarcia ugody pozasądowej, poza mediacją). Jest to ważna informacja, bo może wskazywać na rzeczywistość – choć nie rozpoznaną wprost – skuteczność mediacji. Warto dodać, że we wszystkich tych sprawach sąd skierował sprawę do mediacji przed pierwszym posiedzeniem, w mediacji uczestniczyły zarówno strony, jak i pełnomocnicy (lub brak jest informacji o uczestnikach mediacji), zaś liczba posiedzeń mediacyjnych wahała się od jednego do czterech.

Wydaje się zatem, że procent mediacji zakończonych porozumieniem jest faktycznie wyższy niż wskazano na wstępie, gdyż część spraw zostaje w statystykach kwalifikowana jako zakończona bez ugody, podczas gdy przeprowadzenie mediacji może faktycznie sprzyjać zawarciu porozumienia przez strony, które następnie (z różnych względów) decydują się na zawarcie ugody sądowej lub pozasądowej.

Faktyczny rozkład liczby ugód w badanej przez nas próbie (wśród spraw, w których doszło do mediacji i mamy informację o jej wyniku, N=157) może zatem wyglądać następująco:

- w 43% spraw strony zawarły ugodę mediacyjną (N=68),
- w 8% przypadków (N=12) strony po uczestnictwie w mediacji zawarły ugodę sądową (7 spraw) lub pozasądową (łącznie 5 spraw),
- w 49% spraw strony nie zawarły ugody mediacyjnej i nie mamy informacji o zawarciu innej formy ugody (przy czym większość z tych spraw jest nadal w toku).

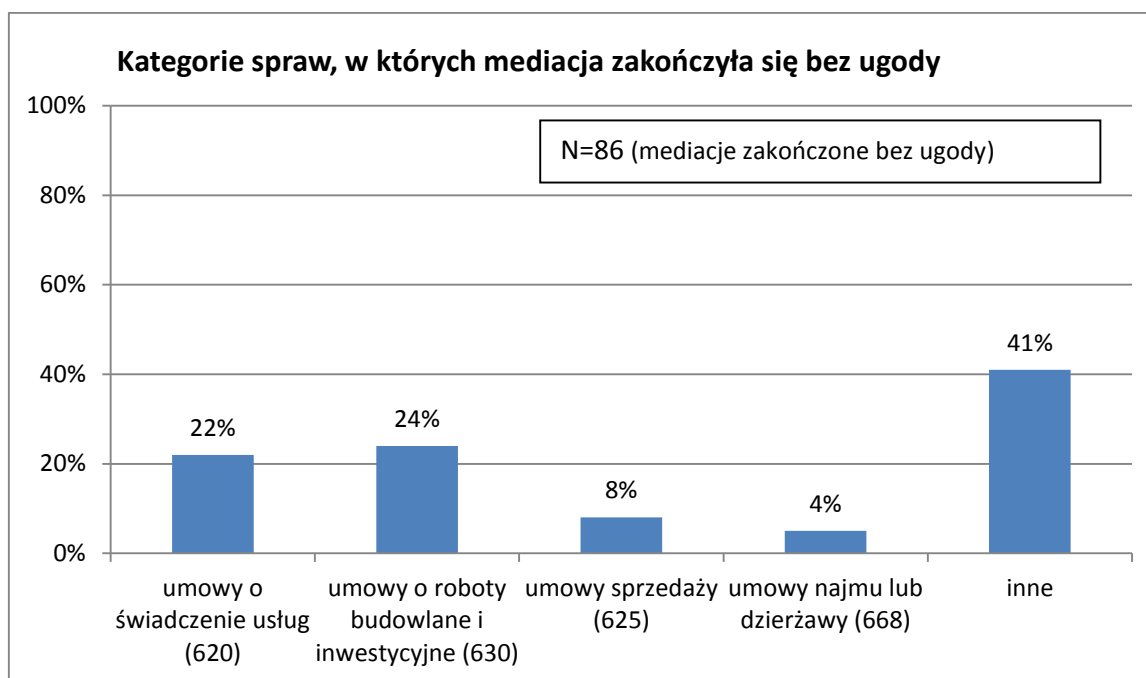

Tab. 9 Wyniki mediacji z uwzględnieniem ugód sądowych i pozasądowych zawartych po uczestnictwie stron w mediacji

W przypadku spraw, w których nie zawarto ugody mediacyjnej (choć do mediacji faktycznie doszło), 22% dotyczyło umów o świadczenie usług (symbol 620), 24% dotyczyło umów o roboty budowlane i inwestycyjne (symbol 630), 8% umów sprzedaży (symbol 625), zaś 5% umów najmu lub dzierżawy (symbol 668).

Na podstawie analizowanych danych trudno jednocześnie wnioskować o przyczynach nie zawarcia ugody. Zgodnie z etyką mediacyjną oraz istniejącymi przepisami przebieg mediacji powinien bowiem pozostać poufny.

Tab. 10 Kategorie spraw, w których mediacja zakończyła się bez ugody

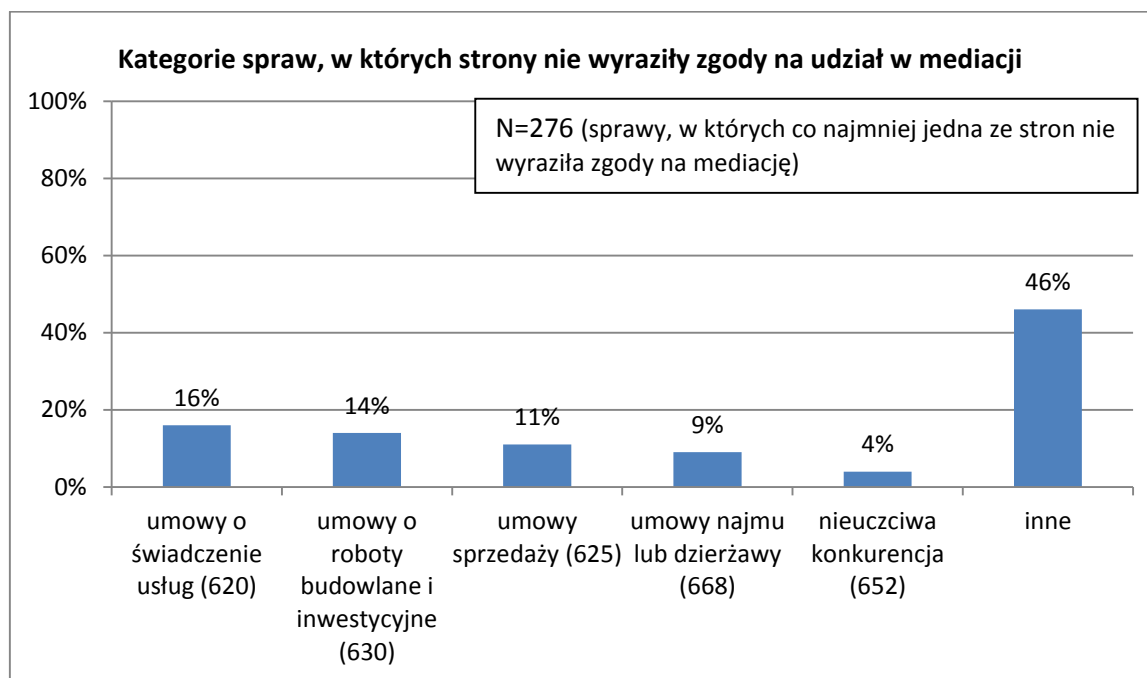
II.3 Analiza spraw, w których strony nie wyraziły zgody na mediację

W przypadku spraw, w których co najmniej jedna ze stron nie wyraziła zgody na mediację (N=276):

- w 80% spraw obydwie strony miały pełnomocników, w pozostałych przypadkach co najmniej jedna ze stron miała pełnomocnika,
- 97% spraw zostało skierowanych do mediacji przed pierwszym posiedzeniem,
- w 7 sprawach (niecałe 3%) do postanowienia o skierowaniu sprawy do mediacji dołączone były dodatkowe informacje na temat mediacji (np. w formie pouczenia lub materiałów informacyjnych).

W większości spraw (ponad 60%) sprzeciw został wyrażony w formie pisma procesowego po otrzymaniu postanowienia o skierowaniu sprawy do mediacji, nie zawsze było to jednak w terminie 7 dni, a niekiedy dopiero na etapie kontaktu z mediatorem. W pozostałych przypadkach sprzeciw został złożony w zdecydowanej większości na etapie kontaktu z mediatorem.

Spośród spraw, w których co najmniej jedna ze stron nie wyraziła zgody na mediację (N=276), najwięcej było spraw dotyczących roszczeń z umów o świadczenie usług (symbol 620): 16% oraz spraw dotyczących umów o roboty budowlane i inwestycyjne (symbol 630): 14%, dalej roszczenia z umowy sprzedaży (symbol 625): 11%, roszczenia z umowy najmu lub dzierżawy (symbol 668): 9% oraz sprawy dotyczące nieuczciwej konkurencji (symbol 652): 4%.

Tab. 11 Kategorie spraw, w których strony nie wyraziły zgody na udział w mediacji

Na podstawie zebranych danych trudno wysnuwać wnioski na temat przyczyn braku zgody na mediację. Nie mamy danych na temat powodów odmowy stron (te kwestie objęte są poufnością) ani przebiegu kontaktu z mediatorem – np. z kim się kontaktował (ze stronami bezpośrednio czy z pełnomocnikami), w jaki sposób (telefonicznie czy listownie), jak przebiegała rozmowa oraz jakie przytaczano argumenty. Wpływ na decyzję stron o udziale w mediacji mogą mieć rozmaite czynniki, w tym m.in. wartość przedmiotu sporu, charakter relacji łączącej strony, czas trwania konfliktu, wcześniejsze doświadczenia, czy postrzegane kompetencje mediatora. Kwestie te wymagają oddzielnych, pogłębionych badań.

III. Podsumowanie i wnioski końcowe

Podsumowując najważniejsze wnioski z analizy akt udostępnionych w ramach trzech wydziałów Sądu Gospodarczego w Warszawie, można stwierdzić, że największe prawdopodobieństwo zgody stron na udział w mediacji (spośród kategorii spraw najczęściej kierowanych do mediacji) wystąpiło w sprawach dotyczących umów o roboty budowlane i inwestycyjne, a w dalszej kolejności roszczeń z umów o świadczenie usług i w sprawach dotyczących nieuczciwej konkurencji. Ugody były zawierane najczęściej w sprawach dotyczących umów sprzedaży oraz w sprawach dotyczących umów o roboty budowlane i inwestycyjne.

Wydaje się, że obecność pełnomocników nie wpływa istotnie na wynik mediacji, choć w przypadku spraw, gdzie w spotkaniach mediacyjnych uczestniczyły tylko strony, ugody były zawierane minimalnie częściej (choć jednocześnie liczebność próby jest tu bardzo mała). Wydaje się również, że moment skierowania sprawy do mediacji na etapie postępowania sądowego (przed pierwszym posiedzeniem sądu lub później) nie ma wpływu na prawdopodobieństwo zawarcia ugody. Trzeba jednocześnie podkreślić, że tylko w bardzo nielicznych sprawach do postanowienia o skierowaniu sprawy do mediacji była dołączona informacja na jej temat. Nie wiadomo jednocześnie, czy w przypadku spraw kierowanych do mediacji na pierwszym posiedzeniu sądu lub później, sędziowie w jakikolwiek sposób informowali strony o mediacji, ani czy zachęcali do porozumienia. Nie można zatem stwierdzić, czy takie działania mają wpływ na prawdopodobieństwo przystąpienia stron do mediacji, a także zawarcia przez nie ugody.

W badanej przez nas próbie w nieco ponad połowie spraw co najmniej jedna ze stron nie wyraziła zgody na mediację, poznanie przyczyn takiego stanu rzeczy wymaga jednak oddzielnych badań. Jeśli chodzi o czas trwania mediacji, to wśród spraw, w których zawarto ugodę, połowa (51%) zakończyła się w terminie do 3 miesięcy od wydania postanowienia. Wśród spraw, w których ugody ostatecznie nie zawarto, większość mediacji trwała dłużej.

Analiza akt sądowych prowadzi również do wniosku, że część mediacji, które formalnie nie zakończyły się ugodą, mogła w istocie prowadzić do porozumienia, gdzie strony zawarły następnie ugodę sądową lub pozasądową. W badanej próbie brak ugody miał miejsce w połowie przypadków (49%). W drugiej połowie spraw strony zawarły ugodę mediacyjną (43%) lub inną formę ugody – sądową lub pozasądową (8%). Trzeba podkreślić, że brano tu pod uwagę te sprawy, w których mediacja rzeczywiście się odbyła. W istniejących statystykach skuteczności mediacji bierze się niekiedy pod uwagę także sprawy, w których strony nie wyraziły zgody na mediację lub taką zgodę wycofały, w związku z czym do mediacji faktycznie

nie doszło. W naszej opinii trudno na podstawie takich przypadków wnioskować o skuteczności procedury, zatem pomijamy je tu w obliczeniach.

Analiza udostępnionych dokumentów sądowych prowadzi również do pewnych wniosków natury organizacyjnej. Część sporządzanych protokołów mediacyjnych nie zawiera wszystkich wymaganych informacji (choć trzeba dodać, że inne ujawniają zbyt wiele, naruszając przy tym zasadę poufności mediacji), istnieją również rozbieżności w formie dokumentów przesyłanych do sądu (szczególnie w sytuacji, gdy mediacja nie dojdzie do skutku, część mediatorów wysyła informację, część zaś protokół). Zaburza to istniejące klasyfikacje spraw prowadzone w ramach sądu i może utrudniać interpretację danych, prowadząc do nieścisłości.

Badanie zostało przeprowadzone przez Centrum Rozwiązywania Sporów i Konfliktów przy Wydziale Prawa i Administracji UW we współpracy z Sądem Okręgowym w Warszawie

Autorka opracowania: dr Aleksandra Winiarska

Koordynatorzy merytorycznej części badań: dr Aleksandra Winiarska i dr hab. Ewa Gmurzyńska

Koordynator badań w Sądzie Okręgowym w Warszawie: SSO Monika Pawłowska

Koordynator przeprowadzenia badań: Katarzyna Drzazgowska

Ankieterki: Katarzyna Drzazgowska, Marta Głowińska, Beata Kuśmierczyk

Kontakt:

Centrum Rozwiązywania Sporów i Konfliktów przy
Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego
ul. Lipowa 4, 00-316 Warszawa
tel./fax 22 552 59 23
mediacje@uw.edu.pl, www.mediacje.wpia.uw.edu.pl